

ЛІТЕРАТУРА

1. Безверхий К. В. Удосконалення фінансової звітності щодо відображення інформації про фінансові інструменти кредитування торгівельних підприємств. *Інтернаука: міжнародний науковий журнал. Серія: «Економічні науки»*. 2019. № 3 (23). С. 9-14.
2. Корягін М. В., Куцик П.О. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності : монографія. К. : Інтерсервіс, 2016. 276 с.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
5. Zadorozhnyi Z.-M., Ometsinska I., Muravskiy V. Determinants of Firm's Innovation: Increasing the Transparency of Financial Statements. *Marketing and Management of Innovations*. 2021. No 2. P. 74-86. <http://doi.org/10.21272/mmi.2021.2-06>

УДК 657

Палаш А. В., Мазурик В. Р.
*аспіранти кафедри бізнес-аналітики
та інноваційного інжинірингу
Західноукраїнський національний університет*

ДИЛЕМА ІДЕНТИФІКАЦІЇ, ОБЛІКУ ТА РОЗПОДІЛУ ДИВІДЕНДІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Згідно пп. 14.1.49 Податкового кодексу України (у редакції від 07.02.2023 р.) дивіденди – «платіж, що здійснюється юридичною особою, в т. ч. емітентом корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів чи інших цінних паперів, на

користь власника таких корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів та інших цінних паперів, що засвідчують право власності інвестора на частку (пай) у майні (активах) емітента, у зв'язку з розподілом частини його прибутку, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку» [1].

Особливості національної економіки та галузева специфіка господарської діяльності певних підприємств дещо модифікують ідентифікацію та параметри обліку й розподілу дивідендів, особливо пов'язаних із земельними ресурсами.

На думку проф. Бруханського Р. Ф. «з фінансово-економічної точки зору дивіденди є формою індивідуального привласнення прибутку (визначеної його частини), яка характерна двостороннім взаємозв'язком відносин власності і розподілу, тобто регламентація процесу нарахування й виплати дивідендів створює економічний важіль паралельного впливу і на відносини власності, і на відносини розподілу. Специфіка даного впливу характеризується двома основними аспектами: частковий вплив дивідендної політики на відносини власності розглядається як результат участі у цих відносинах; на відносини розподілу – як спосіб привласнення певної частини прибутку» [2, 221].

Однак, специфіка сільгоспвиробництва зумовлює об'єктивні обставини для внесення ряду коректив у методику ідентифікації й обліку дивідендних виплат. В першу чергу варто усвідомити, що земельні частки (паї), посвідчені сертифікатами на право на земельну частку (пай), і майнові паї, посвідчені сертифікатами на майновий пай, розмежовані у фізичному вимірі власності. При цьому мова йде не про фактично визначений індивідуальний об'єкт власності, а лише про право на володіння ним, тобто індивідуальні майнові частки лише умовно вважаються частиною еквівалента загальної власності. Це дуже велика проблема, тому що об'єкти власності неможливо фізично диференціювати. Не менш небезпечна ситуація виникає щодо прав власності на землю для агробізнесу – у багатьох випадках земельні ділянки для конкретних власників не є чітко визначеними, фізично розмежованими і юридично підтвердженими національним законодавством.

У результаті можна констатувати, сільськогосподарське підприємство в переважній більшості випадків застосовує лише право на володіння землею та майном, самі ж ресурси ідентифікуються спільною власністю.

Специфіка сільськогосподарського виробництва в Україні, на думку проф. Бруханського Р. Ф., «створює ще один досить дискусійний момент в організації процесу нарахування й виплати дивідендів – що є базою розподілу?» [2, 222].

Теоретично первинне розмежування внеску співвласників у статутний капітал підприємства здійснюється за вартістю майнової частки. Тому в деяких господарствах дивіденди нараховуються пропорційно кількості майна, яке належить тому чи іншому співвласнику, незалежно від розміру земельного паю, оскільки всі співвласники однакові.

На нашу думку, такий підхід неправомірний. Обсяг землі, що перебуває у власності конкретного акціонера в процесі господарської діяльності підприємства, може суттєво змінитися шляхом успадкування, дарування, продажу тощо, відповідно має змінитися розмір дивідендів. Крім того, земля є основною складовою сільськогосподарського капіталу. Вважаємо, що в процесі розрахунку дивідендів сільськогосподарських підприємств в основу розподілу доцільно взяти весь особистий капітал співвласників у вигляді майна та землі. Вартість майнового паю відображається в бухгалтерському обліку підприємства в грошовому вираженні, розмір земельного паю фіксується в гектарах умовно, оскільки земля ще не перебуває на балансі агропідприємства.

Отже, при розрахунку дивідендів використовуються дві бази розподілу: майновий пай (1 гривня майнової власності) та земельний пай (1 умовний гектар). Така ситуація суттєво ускладнила б розрахунок дивідендів, оскільки залишається невирішеним питання, за якими саме критеріями можна розподілити загальну суму дивідендних коштів відповідно на майно та землю.

На думку доц. Спільник І. В. та Загородної О. М. на формування дивідендної політики «впливає значна сукупність факторів, які всі необхідно вивчати та оцінювати» [3, 86].

Згідно ст. 26 Закону України № 2275-VIII «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» виплата дивідендів «здійснюється на підставі рішення загальних зборів учасників товариства пропорційно до розміру часток засновників» [4].

За умови «виплати дивідендів в натуральній формі на дату передачі активів учасника реєструються податкові зобов'язання з податку на додану вартість, адже виплата в натуральній формі розглядається як постачання таких активів учаснику» [5].

На нашу думку, найбільш економічно обґрунтованим і логічним варіантом створення фонду дивідендів в агропромисловому комплексі є врахування загальної вартості майна та земельних паїв, тобто капітал конкретного учасника має складатися із суми вартості майна та землі, утримуваних на основі спільної власності. При цьому слід враховувати поточну динаміку та структурні зміни в процесі господарської діяльності підприємств. Теоретично було б доцільно розглянути альтернативний спосіб розподілу дивідендів, заснований на додатковому врахуванні участі наявних співвласників у створенні продукції. Такий варіант розподілу дивідендів теоретично можна вважати більш справедливим, оскільки він враховує не лише розмір власності (пасивна категорія), а й особисту участь співвласників (за умови поєднання власності та трудової участі). Проте, в сучасних умовах господарської діяльності такий метод визначення рівня дивідендів не зовсім можливий, оскільки одним із основних питань ринкової економіки є чітке розмежування права власності, права користування та права трудової участі, тобто власники повинні отримувати дивіденди, орендодавці – орендні платежі, а залучені працівники – зарплату.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Податковий кодекс України : Закон України від 23.12.2010 р. № 2856-VI.
URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/T10_2755?an=10631

2. Бруханський Р. Ф. Оптимізація процесу нарахування і виплати дивідендів у сільськогосподарських підприємствах України. *Інноваційна економіка*. 2010. Випуск 5 (19). С. 220-224.

3. Спільник І. В., Загородна О. М. Аналітичне підґрунтя формування дивідендної політики. *Економічний аналіз*. 2014. № 2. С. 79-92.

4. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII (в редакції від 01.01.2023 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

5. Правила виплати і оподаткування дивідендів в Україні / ЛІГА ЗАКОН. 14 жовтня 2022 р. URL: https://biz.ligazakon.net/analitycs/214657_pravila-viplati--opodatkuvannya-divdendv-v-ukran

УДК 657.22

Пастернак І.О, Пастернак Ю.О
*аспіранти кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет*

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ТА ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Протягом останніх десятиліть в Україні відбулися суттєві зміни в організації та обліку інвестиційної діяльності. Такий облік можна представити у кілька трансформаційних етапів.

У радянські часи термін «інвестиції» не використовувався. Це обґрунтовувалося тим, що економіка країни базувалася в основному на державній формі власності та знаходилася під повним контролем держави. Фінансове інвестування у тій формі, що прийняте до практичного використання у зарубіжних країнах, а тепер – й в Україні, не застосовувалося. Тоді до інвестицій можна було прирівняти, хіба що, спрямування грошових коштів на капітальні вкладення у будівництво та придбання основних засобів. Такий